

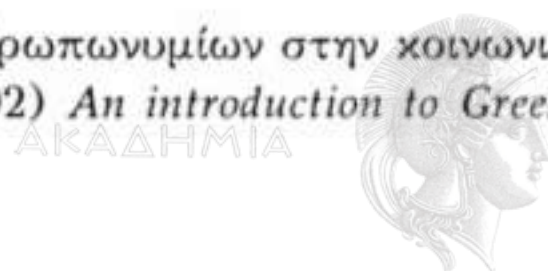
Ηλίας ΑΡΝΑΟΥΤΟΓΛΟΥ

Ανθρωπωνύμια και δίκαιο*

Είναι γνωστό ότι η μελέτη των ανθρωπωνυμίων για τις αρχαιότερες περιόδους της ιστορίας παρέχει σημαντικότερες πληροφορίες σχετικά με τη διάδοση διαφόρων λατρειών, τον τοπικό χαρακτήρα κάποιων άλλων, τις σχέσεις μητρόπολης - αποικιών, την πληθυσμιακή σύνθεση πόλεων και βασιλείων, τις σχέσεις ιθαγενών και κατακτητών και τη διαδικασία εξελληνισμού και αργότερα εκρωμαϊσμού¹. Αντίστοιχα η μελέτη των ονομα-

* Στο άρθρο χρησιμοποιούνται οι ακόλουθες συντομογραφίες: Bechtel (1917) = Bechtel, Fr. (1917) *Die historische Personennamen des Griechischen bis zu Kaiserzeit*, Halle, Effenterre (1974) = van Effenterre, H. (1974) "Thémistodikè" στον τόμο *Mélanges d'histoire ancienne offerts à William Seston*, 481-488, Paris, Parker (2000) = Parker, R. (2000) "Theophoric names and the history of Greek religion" στον τόμο των Hornblower, S. & E. Matthews (eds) *Greek Personal Names. Their value as evidence*, 53-80, London (Proceedings of the British Academy 104), Rudhardt (1999) = Rudhardt, J. (1999) *Thémis et les Hôrai. Recherche sur les divinités grecques de la justice et de la paix*, Genève, Svenbro (1993) = Svenbro, J. (1993) *Phrasikleia. An anthropology of reading in ancient Greece*, transl. by J. Lloyd, New York [πρώτη έκδοση: Svenbro, J. (1988) *Phrasikleia. Anthropologie de la lecture en Grèce ancienne*, Paris, ελληνική μετάφραση: Φρασίκλεια. Ανθρωπολογία της ανάγνωσης στην αρχαία Ελλάδα, μετ. Στ. Οικονόμου, Αθήνα 2002]. Το άρθρο αποτελεί επεξεργασμένη μορφή της ανακοίνωσης «Ανθρωπωνύμια και δίκαιο. Η περίπτωση των ανθρωπωνυμίων με την κατάληξη -θεμεις» στην Ζ' Συνάντηση των Ελλήνων ιστορικών του Δικαίου (Κομοτηνή, 22-24 Οκτωβρίου 2004).

1. Βλ. τη συζήτηση για τη συμβολή της μελέτης των ανθρωπωνυμίων στην κοινωνική ιστορία των αρχαίων χρόνων του McLean, B.H. (2002) *An introduction to Greek*

τοδοτικών επιλογών για νεώτερες περιόδους μπορεί να φωτίσει ζητήματα ιδεολογίας, κοινωνικής και γεωγραφικής κινητικότητας². Τι μπορεί να συνεισφέρει η μελέτη των ανθρωπωνύμιων στην κατανόηση και ερμηνεία δικαϊκών θεσμών και εννοιών; Τα ανθρωπωνύμια μπορούν να συνεισφέρουν, όχι τόσο στην κατανόηση διαφόρων θεσμών του ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου, –είναι δύσκολο έως απίθανο να εντοπίσουμε ανθρωπωνύμια *Μίσθωσις* ή *Πράσις*, για παράδειγμα³– όσο στην ιδεολογία των αρχαίων ελληνικών πόλεων της αρχαϊκής και κλασικής περιόδου για το δίκαιο. Στο χώρο του δικαίου και παρ' όλες τις όποιες επιφυλάξεις, τα ανθρωπωνύμια μας παρέχουν ένα αδιαμεσολάβητο απόθεμα ιδεών, αξιών, συμβόλων και εικόνων για το δίκαιο ή καλύτερα για την έννοια της δικαιοσύνης. Παράδειγματος χάριν, στα νέα Ελληνικά χρησιμοποιείται συχνά η φράση «η δικαιοσύνη έλαμψε ή θα λάμψει», η οποία αποδίδει στην δικαιοσύνη την ιδιότητα του λαμπερού. Όταν αποκαλύπτεται στο φως, η εκτυφλωτική λάμψη της κατανικά την αδικία. Στα αρχαία ελληνικά ανθρωπωνύμια η ίδια ιδέα εκφράζεται με το *Φαύθεμις* (και ενδεχομένως *Χρυσόθεμις*).

Η αναζήτηση παρόμοιων αντιλήψεων αποτελεί αντικείμενο του άρθρου αυτού. Πρόκειται για τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος, το οποίο θα συμπεριλάβει την εξέταση ανθρωπωνυμίων με την κατάληξη –*δίκη* και –*νομος*. Στο άρθρο αυτό θα περιοριστώ στην εξέταση των ανθρωπωνυμίων με την κατάληξη –*θεμίζ*⁴.

epigraphy of the Hellenistic and Roman periods from Alexander the Great down to the reign of Constantine (323 B.C. – A.D. 337), 74-111. Ann Arbor, Michigan.

2. Βλ. Δρούλια, Λ. (1985) «Η εθιμική παράδοση στην ονοματοθεσία και ο Διαφωτισμός. Ένα παράδειγμα από την Αχαΐα» *Μνήμων* 10, 187-201.

3. Πάντως, το ανθρωπωνύμιο *Μισθόδικος* αναφέρεται σε καταδεσμό του 3^{ου} αιώνα στην Αθήνα (*CIA App.* 29, 9), ενώ το *Ανέγκλητος* μαρτυρείται σε επιτάφιο μνημείο των αρχών του 4^{ου} αιώνα (*IG ii²* 5980) αλλά και αργότερα στα ρωμαϊκά χρόνια [*Σπάρτη* (*IG v* (1) 53 & 54), *Σμύρνη* (*ISmyrna* 299, 763), *Αμαθούντα Κύπρου* (*SEG* 39.1522), *Ακμονία Φρυγίας* (*SEG* 40.1195)]. Το ανθρωπωνύμιο *Υπόδικος* εμφανίζεται στην Κόρινθο του πρώιμου 6^{ου} αιώνα [*AJA* 30 (1926) 448] και στην ευβοϊκή Χαλκίδα του τέλους του 5^{ου} αιώνα π.Χ. [*FGrH* 239 A46].

4. Απέκλεια τα ανθρωπωνύμια με το πρόθεμα *Θέμισ(τ)-*, όπως τα ονόματα *Θεμίξενος*, *Θεμισθαγόρας* (-ταγόρας, -στάγορος), *Θεμισθάρετος*, *Θεμίστανδρος*, *Θεμιστογένης*, *Θεμιστόδαμος* (-δημος), *Θεμιστοδίχη*, *Θεμιστόδωρος*, *Θεμιστοκλέας* (-κλής, -κλεως), *Θεμιστόκλεια*, *Θεμιστοκύπρα*, *Θεμιστόπολις*, *Θεμιστώνας* (-άναξ), *Θεμίστης*, *Θεμιστία*, *Θεμίστιον*, *Θεμίστιος*, *Θεμιστίς*, *Θεμιστίων*, *Θεμιστόλα*, *Θεμιστόλας*, *Θεμιστώ*, *Θεμιστών*, γιατί αποτελούν ιδιαίτερη κατηγορία που αφορά μάλλον την θεότητα *Θέμις* (γεν. *Θέμιστος*) –βλ. Parker (2000: 56 επ.)– και με τα οποία θα ασχοληθώ σε άλλο άρθρο. Γλωσσολογική ανάλυση των όρων *θέμις/θέμισται* στου Fränkel, E. (1913) “Graeca-Latina” *Glotta* 4, 22-49 και ιδιαίτερα 22-31, και στου Chantraine, P. (1953) “Réflexions

Πριν από 30 χρόνια ο H. van Effenterre μελέτησε τα ανθρωπωνύμια σε -θεμεις και -δίκη, με βάση τη συλλογή του Bechtel (1917). Είχε στη διάθεση του ένα σύνολο περίπου 150 ονομάτων⁵. Στόχος του ήταν να προσεγγίσει το εννοιολογικό περιεχόμενο των όρων θέμεις και δίκη, μέσα από την χρήση τους σε ανθρωπωνύμια. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η έννοια της θέμιδος στα ανθρωπωνύμια δεν αφορά τον κανόνα δικαίου, τον νόμο ή την δικαιοσύνη αλλά «cette primitive reserve sacrée qu'à notre sens on confiait aux dieux ou aux chefs pour qu'ils en usent à bon escient». Με τη σειρά μου προσπάθησα να σχηματίσω ένα όσο το δυνατόν πιο εξαντλητικό σύνολο μαρτυριών στηριζόμενος στους δημοσιευμένους τόμους και στο αδημοσίευτο υλικό του *Lexicon of Greek Personal Names* στην Οξφόρδη. Συνέλεξα 64 ανθρωπωνύμια σύνθετα σε -θεμεις που φέρονται από 314 άτομα⁶.

Ανθρωπωνύμια και ονοματοδοσία στην αρχαιότητα: Η επιλογή και η χρήση ενός ονόματος επηρεάζεται από ποικίλους κοινωνικούς παράγοντες, όπως περιουσία, κοινωνική θέση και ιδεολογία. Στην κλασική Αθήνα η ονοματοδοσία των παιδιών ακολουθούσε την τελετή αναγνώρισης του από τον πατέρα του στην τελετή των Αμφιδρομιών και λάμβανε χώρα μέχρι και την 10^η μέρα μετά τη γέννηση⁷. Συνήθως, αλλά όχι πάντοτε, το πρωτότοκο αγόρι έπαιρνε το όνομα του παππού του από την πατρική γραμμή⁸. Παρόμοια πρακτική ακολουθούνταν, λιγότερο αυστηρά είναι

sur les noms des dieux helléniques" *L'Antiquité Classique* 22, 65-78. Για την λατρεία της Θέμιδος βλ. Stafford, E.J. (1997) "Themis. Religion and order in the archaic polis" στον τόμο των Mitchell, L.G. & P.J. Rhodes (eds) *The development of the polis in archaic Greece*, 158-167, London; Berti, I. (2001) "Il culto di Themis in Grecia ed in Asia Minore" *ASAA ser.* 3 (1), 79, 289-298 και Berti, I. (2002) "Epigraphical documentary evidence for the Themis cult: prophecy and politics" *Kernos* 15, 225-234. Βλ. επίσης τις σχετικές παρατηρήσεις του Rudhardt (1999).

5. Βλ. Effenterre (1974: 482). Η μελέτη του βασίστηκε σε ένα δείγμα 150 ανθρωπωνυμίων, σύνθετων μορφών του θέμεις και δίκη, συμπεριλαμβανομένων και ανθρωπωνυμίων με το πρόθεμα Θέμιστ-.

6. Fraser, P.M. & E. Matthews (eds) (1987-) *Lexicon of Greek Personal Names*, vols I-IV, Oxford. Δεν έλαβα υπόψη μου τα Αβρόθ[εμεις?] [*ILaodikeia am Lykos* 68 (141/2 A.D.)], Ανθεμεις, Πάνθεμεις, Ευρύθ[εμεις?] [SEG 50.1042, Μεταπόντιο, πρώτο μισό 4^{ου} αι. π.Χ.] και Αξιόθεμεις (?) (Κύμη, SNG Aulock 7694). Στο δείγμα των σύνθετων ονομάτων σε -θεμεις περιλαμβάνονται και οι διαλεκτικές ή ορθογραφικές παραλλαγές (π.χ. Ηγησίθεμεις – Αγησίθεμεις, Ιερόθεμεις – Ειρόθεμεις, Κλεόθεμεις – Κλεύθεμεις, Φαννόθεμεις – Φανόθεμεις, Ξεινόθεμεις – Ξενόθεμεις).

7. Βλ. Pomeroy, S.B. (1997) *Families in classical and Hellenistic Greece*, 68-69, Oxford.

8. Βλ. Δημ. 43 (Κατὰ Μακαρτάτου) 74: Ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ ἐπεδικασάμην τῆς τούτου μητρὸς καὶ ἐγένοντό μοι υἱεῖς μὲν τέτταρες, θυγάτηρ δὲ μία, τὰ ὀνόματα ἐθέμην τούτοις, ὧ ἄνδρες δικασταί, τῷ μὲν πρεσβυτάτῳ τὸ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐμαυτοῦ ὄνομα, Σωσίαν.

αλήθεια, και για την πρωτότοκη κόρη. Ορισμένες φορές οι γονείς μπορεί να συμφωνούσαν να σχημάτιζαν ένα νέο όνομα για το παιδί τους, όπως για παράδειγμα συμβαίνει με τον γιό του Στρεψιάδη, Φειδιππίδη, στην κωμωδία του Αριστοφάνη *Νεφέλες*⁹. Άλλες πάλι φορές τα ονόματα στην οικογένεια είχαν το ίδιο πρώτο συνθετικό, όπως συνέβαινε στην οικογένεια του ρήτορα Δημοσθένη, στου οποίου την οικογένεια μαρτυρούνται τα ονόματα, Δημομέλης, Δήμων, Δημοφών και φυσικά Δημοσθένης¹⁰. Όπως φαίνεται και από το παραπάνω παράδειγμα, οι γονείς, ως επί το πλείστον, έδιναν ονόματα που θεωρούσαν ότι θα είναι ευοίωνα για το μέλλον των παιδιών τους, συνδέοντας τα με κάποια τοπική ή πανελλήνια θεότητα ή με ιδιότητες, αξίες και ατομικά χαρακτηριστικά που είχαν θετική απήχηση στην κοινωνία. Επιπλέον, όπως επισημαίνει και ο Svenbro¹¹, το όνομα λειτουργεί και ως μνημείο για κάποιον πρόγονο, τον οποίον ο ονοματοδοτούμενος καλείται να ξεπεράσει σε κλέος.

Επομένως, η ονοματοδοσία στην αρχαία Ελλάδα χαρακτηρίζεται από ένα συντηρητισμό. Χάρη σε αυτόν τον συντηρητισμό έμμεσα διακωνίζονται κάποια ανθρωπωνύμια και επιπλέον διατηρούνται αξίες που μπορεί να μην είναι πλέον επίκαιρες¹².

Περιεχόμενο του όρου θέμις: Η λέξη θέμις εμφανίζεται συχνά στα ομηρικά έπη, είτε ως θεότητα, είτε ως μια έννοια που χαρακτηρίζει το τι πρέπει και δεν πρέπει να γίνει¹³. Οι ιστορικοί του πρώτου μισού του 20^{ου}

ὥσπερ καὶ δίκαιόν ἐστιν, καὶ ἀπέδωκα τῷ πρεσβυτάτῳ τοῦτο τὸ ὄνομα. τῷ δὲ μετ' αὐτὸν γενομένῳ τούτῳ ἐθέμην Εὐβουλίδην, ὅπερ ἦν ὄνομα τῷ πατρὶ τῷ τῆς μητρὸς τοῦ παιδὸς τουτοῦ. τῷ δὲ μετὰ τοῦτον Μενεσθέα ἐθέμην (καὶ γὰρ ὁ Μενεσθεὺς οἰκεῖος ἦν τῆς ἐμῆς γυναικὸς). τῷ δὲ νεωτάτῳ ἐθέμην ὄνομα Καλλίστρατον, ὃ ἦν ὄνομα τῷ πατρὶ τῆς ἐμῆς μητρὸς. Βλ. επίσης Δημ. 39 (*Κατὰ Βοιωτοῦ Α'*) 27 και Αριστοφ. *Ὀρνιθες* 282. Βλέπε επίσης και την ερμηνεία του Svenbro (1993: 76) για το φαινόμενο αυτό: "To give the child the name of a grandfather is to make it sound forth once again and thereby to increase the kleos of the ancestor who is already, or soon may be, dead."

9. Αριστοφ. *Νεφέλαι*. 61-67: ἐμοί τε δὴ καὶ τῇ γυναικὶ τάγαθῇ, περὶ τούνοματος δὴ ἵντεῦθεν ἐλοιδορούμεθα. ἡ μὲν γὰρ ἵππον προσετίθει πρὸς τοῦνομα, Ξάνθιππον ἢ Χάρριππον ἢ Καλλιππίδην, ἐγὼ δὲ τοῦ πάππου ἵθέμην Φειδωνίδην. τέως μὲν οὖν ἐκρινόμεθ' εἴτα τῷ χρόνῳ κοινῇ ξυνέβημεν ἀθέμεθα Φειδιππίδην.

10. Βλ. Davies, J. (1971) *Athenian Propertied Families*, αρ. 3597, Oxford, όπου και στέμμα.

11. Βλ. Svenbro (1993: 64-79) και ιδιαίτερα σελ. 72: "The name originally is not a functional description of the person to whom it is given but an epithet that applies to his father or grandfather – whom he must, if possible, resemble".

12. Βλ. Effenterre (1974: 482-3).

13. Βλ. και τις ερμηνευτικές απόπειρες των Ruiperez, M.S. (1960) "Historia de Themis en Homero" *Emerita* 28, 99-123 και van Effenterre, H. & H. Trocmé (1964)

αιώννα θέλησαν να αντιδιαστείλουν την θέμιδα από τη δίκη, θεωρώντας ότι η πρώτη εκφράζει την ενδο-οικογενειακή (φυλετική) δικαιοσύνη ενώ η δεύτερη εκφράζει την δικαιοσύνη μεταξύ των οικογενειών και φυλών. Παρατηρήθηκε, όμως, ότι αυτή η διάκριση δεν ανταποκρίνεται στην χρήση των όρων, καθώς θέμις και δίκη δεν διέπουν αυστηρά μόνο μία κατηγορία σχέσεων αλλά και τις δύο παραπάνω κατηγορίες. Ενδελεχής επανεξέταση του υλικού έχει οδηγήσει τους ερευνητές στην θέση ότι ο όρος θέμις υποδηλώνει αρχικά την απαίτηση (exigence) προς τους ανθρώπους να προβούν ή να μην προβούν σε μια πράξη¹⁴. Η απαίτηση αυτή εξωτερικεύεται είτε με την μορφή χρησμού (δηλ. απάντησης του θεού) είτε μέσω αποφάσεων των αρχόντων (π.χ. άναξ)¹⁵. Το πεδίο των σχέσεων που καλύπτει η θέμις αφορά τις ενδο-οικογενειακές σχέσεις, το πεδίο των τελετουργιών, τις υποχρεώσεις προς το κοινωνικό σύνολο, αλλά και τη σταθερότητα (ως ένα είδος κοσμικής τάξης), την ισορροπία. Επομένως, η θέμις αποτελεί αντίδοτο στην βία και στις στάσεις που ταλάνιζαν τις πόλεις της αρχαϊκής περιόδου, εξαιτίας των ενδο-αριστοκρατικών αντιθέσεων. Γενικότερα, η θέμις επιβάλλει ορισμένες απαιτήσεις, όχι μόνο σε όσους απονέμουν δικαιοσύνη, αλλά και σε όσους διαθέτουν εξουσία μέσα στην κοινωνία¹⁶.

Χρονολογικά: Η πρωϊμότερη μαρτυρία ανθρωπωνυμίου σε -θεμις εμφανίζεται στον κατάλογο ολυμπιονικών για το έτος 732 π.Χ. με τον Οξύθεμι, ο οποίος πρώτευσε στο αγώνισμα του σταδίου δρόμου και καταγόταν από την Κορώνη¹⁷. Περισσότερες, όμως, μαρτυρίες ανθρωπωνυμίων

“Autorité, justice et liberté aux origines de la cité antique” *Revue Philosophique de la France et de l'étranger* 154, 405-434. Πρβλ. Ruzé, Fr. (1997) *Délibération et pouvoir dans la cité grecque de Nestor à Socrate*, 30 και 97, Paris (Histoire ancienne et médiévale 43).

14. Βλ. Rudhardt (1999: 20) «Au singulier il signifie une exigence qui s'impose à l'esprit des hommes, les autorisant ou non à exécuter certaines actions... La locution prend parfois un sens plus fort: la conduite normale devient conduite recommandée ou imposée pour les convenances».

15. Θα πρέπει να επισημανθεί η θέση του Rudhardt (1999: 23) ότι η θέμις παραμένει μια δύναμη που επηρεάζει αποφασιστικά την ανθρώπινη συμπεριφορά, αλλά δεν μεταμορφώνεται σε ένα διακριτό σύνολο κανόνων. Βεβαίως, η παραπάνω θέση αφήνει ανοικτό το ερώτημα πώς αυτή η δύναμη μεταμορφώνεται σε κανόνα, ενδεχομένως μέσω της κοινωνικής πίεσης, ή διαδικασιών ενσωμάτωσης.

16. Βλ. και Βλάχος, Γ. Κ. (1984) *Πολιτικές κοινωνίες στον Όμηρο*, 191-203, Αθήνα, ο οποίος είναι πεπεισμένος ότι ο όρος θέμις ανταποκρίνεται στο δίκαιο της μυκηναϊκής περιόδου, διότι εφόσον γνωρίζουμε ότι υπήρχε μυκηναϊκή γραφή πρέπει να δεχτούμε την ύπαρξη και μυκηναϊκού δικαίου.

17. Ο Moretti, L. (1957) *Olympionikai, i vincitori negli antichi agoni olimpici*, αρ. 12, Roma θεωρεί ότι πρόκειται για την Κορώνη της Αρκαδίας και όχι για την αντίστοιχη της Μεσσηνίας ή της Θεσσαλίας.

αυτής της κατηγορίας προέρχονται από την Κύπρο. Εμφανίζονται σε επιγραφές γραμμένες στη συλλαβική γραφή και χρονολογούνται στα τέλη του 7^{ου} ή στις αρχές του 6^{ου} αιώνα π.Χ. Τον 6^ο αιώνα π.Χ. ανθρωπωνύμια σε -θεμεις μαρτυρούνται επιπλέον στην Αθήνα, στα νησιά του Αιγαίου (Θήρα, Χίος, Σάμος) και σε αποικίες στην Χαλκιδική [Σάνη (αποικία Άνδρου), Μένδη (αποικία Ερέτριας)] και στην Μαύρη Θάλασσα [Ολβία (αποικία Μιλήτου)]. Τον 5^ο αιώνα παρόμοια ανθρωπωνύμια εμφανίζονται επιπλέον στη Μίλητο (και στις αποικίες της στη Μαύρη Θάλασσα, Ίστρος, Νυμφαίο), στην Εύβοια, στην Πάρο, στο Άργος και στην Κυρήνη. Καθώς τον 4^ο αι. π.Χ. οι πηγές πολλαπλασιάζονται, παρόμοια ανθρωπωνύμια μαρτυρούνται επιπλέον σε νησιά του Αιγαίου (Δήλος, Αμοργός, Πεπάρηθος, Ρόδος, Κέος) στην Μικρά Ασία (Κολοφών, αποικίες Μιλησίων (Κύζικος, Σινώπη), Φάσηλις, Ερυθραί, Προκόννησος), στη Μασσαλία (αποικία των Φωκαέων), την Θεσσαλία (Λάρισα), την Μακεδονία και την Θράκη (Μαρώνεια).

Γεωγραφική συγκέντρωση των ανθρωπωνυμίων: Στην πλειονότητα τους τα ανθρωπωνύμια σε -θεμεις εμφανίζονται στην νησιωτική Ελλάδα, στην Κύπρο, στις πόλεις των μικρασιατικών παραλίων και στις αποικίες τους. Ειδικότερα, στον πρώτο τόμο του *Lexicon of Greek Personal Names* που περιλαμβάνει τη νησιωτική Ελλάδα, την Κύπρο¹⁸, και την Κυρήνη¹⁹, εμφανίζονται 56 ονόματα με την κατάληξη -θεμεις, στον δεύτερο τόμο που καλύπτει την Αττική μαρτυρούνται μόλις 8²⁰, στον τρίτο τόμο (Πελοπόννησος, Δυτική και Μεγάλη Ελλάδα) 5²¹, και στον τέταρτο τόμο (Βοιωτία, Κεντρική Ελλάδα και Θεσσαλία) μόνο 2²². Αντιθέτως, στην περιοχή της Μακεδονίας, Θράκης, και Μαύρης Θάλασσας μαρτυρούνται 12²³ ονόματα (όλα όμως σε αποικίες) και στην Μικρά Ασία εμφανίζονται 22 ονόματα²⁴. Έτσι επιβεβαιώνεται η παρατήρηση του Bechtel ότι στην ηπειρω-

18. Βλ. Αχεστόθεμεις, Διαίθεμεις, Διείθεμεις, Ελλόθεμεις, Εσλόθεμεις, Ευρύθεμεις, Ζωόθεμεις, Κυπρόθεμεις, Ονασίθεμεις, Τιμόθεμεις, Φιλόθεμεις.

19. Βλ. Αριστόθεμεις, Κλεύθεμεις, Πολύθεμεις.

20. Βλ. Αχεστόθεμεις, Απολλόθεμεις, Ζηνόθεμεις, Ηρόθεμεις, Θεόθεμεις, Καλλίθεμεις, Φεγγόθεμεις?, Χρυσόθεμεις.

21. Βλ. Αριστόθεμεις, Μηνόθεμεις, Οξύθεμεις, Πασίθεμεις, Χρυσόθεμεις.

22. Βλ. Οξύθεμεις, Πασίθεμεις.

23. Βλ. Αγνόθεμεις, Απολλόθεμεις, Διονυσόθεμεις, Ευξίθεμεις, Ζηνόθεμεις, Ηρόθεμεις, Ιδάνθεμεις, Ιερόθεμεις, Κυπρόθεμεις, Μηνόθεμεις, Μολπόθεμεις, Ξεινόθεμεις, Σωθεμεις. Να σημειωθεί ότι το ανθρωπωνύμιο Διονυσόθεμεις δεν συμπεριλαμβάνεται στον τόμο IV του LGPN.

24. Βλ. Αμφίθεμεις, Αναξίθεμεις, Ανδρόθεμεις, Απολλόθεμεις, Αριστόθεμεις, Βουλόθεμεις, Δαμόθεμεις, Διόθεμεις, Ελλόθεμεις, Επίθεμεις, Ζηνόθεμεις, Ηγησίθεμεις, Ηρόθεμεις, Ιατρόθεμεις, Καλλίθεμεις, Λυσίθεμεις, Μηνόθεμεις, Μητρόθεμεις, Μολπόθεμεις, Ξενόθεμεις, Στασίθεμεις, Φαννόθεμεις.

τική Ελλάδα δεν συναντώνται συχνά ανθρωπωνύμια σε -θεμεις και ότι η πλειονότητα αυτών εμφανίζεται στη Μικρά Ασία και στα παρακείμενα νησιά²⁵. Γιατί όμως παρατηρείται αυτή η συγκέντρωση; Η διάδοση της επικής ποίησης (ιδιαίτερα τα ομηρικά έπη) μπορεί να εξηγήσει έως ένα βαθμό τη διάδοση της έννοιας της θέμιδος. Ένας άλλος παράγοντας που ίσως διαδραμάτισε σημαίνοντα ρόλο είναι η ύπαρξη ενδο-αριστοκρατικών αντιθέσεων στις πόλεις-κράτη, ιδιαίτερα στο Αιγαίο και στην Ιωνία, κατά την πρώιμη αρχαϊκή περίοδο, που κάποτε κατέληγαν σε στάσεις (βλ. Μυτιλήνη²⁶, Σάμος²⁷, Μίλητος²⁸, Ερυθραί²⁹, Κνίδος³⁰). Η ανάδειξη της θέμιδος ως έννοιας που εξασφαλίζει την τάξη, την κοινωνική ειρήνη και ισορροπία, ίσως γεννήθηκε μέσα σ' ένα τέτοιο περιβάλλον³¹. Δεδομένου δε ότι η ονοματοδοσία στις αρχαίες ελληνικές πόλεις είχε τον χαρακτήρα της απόδοσης ευμενών ιδιοτήτων, η χρήση ανθρωπωνυμίων σε -θεμεις ίσως είχε σκοπό να εξορκίσει το κακό. Αλλά αυτή η ερμηνεία δεν ισχύει για όλες τις πόλεις του ελληνικού κόσμου, διότι υπήρχαν περιοχές, όπως τα Μέγαρα, ό-

25. Bechtel (1917: 201) «An den Namen auf -θέμεις ist das Mutterland fast ganz unbeteiligt. Die Hauptmasse stellen Kleinasien und die vorgelagerten Inseln». Την διαπίστωση επανέλαβε ο Ehrenberg, V. (1921) *Die Rechtsidee im frühen Griechentum. Untersuchungen zur Geschichte der werdenden Polis*, 16-17, Leipzig (reprint Stuttgart 1966). Ο Effenterre (1974: 482 n.7) δικαίως αναρωτήθηκε εάν η ύστερη εμφάνιση παρόμοιων ανθρωπωνυμίων αποτελεί ένα ύστερο φαινόμενο. Τα διαθέσιμα στοιχεία αποδεικνύουν την αδιαμφισβήτητη παρουσία τέτοιων ανθρωπωνυμίων ήδη από τον 6^ο αιώνα π.Χ..

26. Βλ. τα ποιήματα του Αλκαίου. Αν και κατά την αρχαϊκή περίοδο μόνο το ανθρωπωνύμιο Λεσβόθεμεις εμφανίζεται, τον 3^ο αιώνα π.Χ., τα ανθρωπωνύμια Αγησίθεμεις, Καϊκόθεμεις εμφανίζονται στην Ερεσό, και Δαίθεμεις, Διόθεμεις, Ιρόθεμεις στην Μυτιλήνη. Στην ύστερη ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο εμφανίζονται τα θεοφόρα ανθρωπωνύμια Απολλόθεμεις, Μηνόθεμεις, Μητρόθεμεις.

27. Πλουτ. *Ηθικά* 303c. Βλ. Ανδρόθεμεις, Αντίθεμεις, Δηλόθεμεις, Ζηνόθεμεις, Ηρόθεμεις, Καλλίθεμεις, Πρηξίθεμεις, Υψίθεμεις.

28. Πλούτ., *Ηθικά* 298c; Αθην., 524a; Ηρόδ. 5.28-29. Βλ. Αμφίθεμεις, Αναξίθεμεις, Αριστόθεμεις, Διόθεμεις, Ζηνόθεμεις, Ιατρόθεμεις, Καλλίθεμεις, Ξενόθεμεις.

29. FGH 421 F1. Βλ. Ηρόθεμεις, Φαννόθεμεις.

30. Αριστοτ. *Πολιτικά*, 1305b. Βλ. Ανδρόθεμεις, Δαμόθεμεις.

31. Χαρακτηριστική είναι η περιγραφή της ευνομίας από τον Σόλωνα: Εὐνομία δ' εὖκοσμα καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει / καὶ θαμὰ τοῖς ἀδίκοις ἀμφιτίθησι πέδας / τραχέα λειαίνει, παύει κόρον, ὕβριν ἄμαυροῖ / αὐαίνει δ' ἄτης ἄνθεα φυόμενα / εὐθύνει δὲ δίκας σκολιάς, ὑπερήφανά τ' ἔργα / πραῦνει, παύει δ' ἔργα διχοστασίης / παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον, ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς / πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια καὶ πινυτά. (Solon, frg. 3. 32-39 (ed. Gentili-Prato)). Για την έννοια της ευνομίας βλ. ενδεικτικά Ehrenberg, V. (1930) "Eunomia" στον τόμο *Charisteria Alois Rzach zum achtzigsten Geburtstag*, 16-29, Reichenberg (= ανατυπώθηκε στον τόμο των Stroheker, K.F. & A.J. Graham (eds) (1965) *Polis und Imperium. Beiträge zur alten Geschichte*, 139-158, Zürich και σε αγγλική μετάφραση στον τόμο του Ehrenberg, V. (1946) *Aspects of the ancient world. Essays and reviews*, 70-93, Oxford).

που εκδηλώθηκε στάσις αλλά τα ανθρωπυνύμια σε -θεμεις σπανίζουν.³²

Ιδιότητες που αποδίδονται στα ανθρωπυνύμια με την κατάληξη -θεμεις: Ήδη από την αρχαιότητα τα ονόματα διακρίνονται σε «θεοφόρα» και «άθεα»³³. Τα θεοφόρα ονόματα σε -θεμεις αποτελούν μια μεγάλη κατηγορία, η οποία αποτελείται από τέσσερεις ομόκεντρους κύκλους³⁴. Στον πυρήνα τους βρίσκονται τα καθεαυτόν θεοφόρα ονόματα προς τιμήν του Απόλλωνα (Απολλόθεμεις αλλά και Ιατρόθεμεις [30 άτομα]), του Δία (Διόθεμεις και οι παραλλαγές του Διείθεμεις, Ζηνόθεμεις αλλά και το Βασιλόθεμεις [27 άτομα]), του Διονύσου (Διονυσόθεμεις [1 άτομο]), της Ήρας (Ηρόθεμεις [9 άτομα]), του θεού Μάνδρου (Μανδρόθεμεις [1 άτομο])³⁵, του θεού Μηνός³⁶ (Μηνόθεμεις [30 άτομα]), της Μητέρας των Θεών (Μητρόθεμεις [3 άτομα]). Ερμηνεύονται σχετικά απλά καθώς υπονοούν την τάξη που εκπορεύεται από την θεότητα. Βέβαια, μόνο μερικές θεότητες συνδέονται με την επιβολή και διατήρηση της τάξης, όπως ο Δίας και ο Απόλλων. Και δεν πρέπει να είναι τυχαίο το γεγονός ότι αυτές οι δυο θεότητες συνδέονται με τη μαντική τέχνη. Άλλωστε η θέμεις εξωτερικεύεται και με θείκες αποφάνσεις (βλ. μαντεία του Απόλλωνα στους Δελφούς, στα Δίδυμα και του Δια στην Δωδώνη)³⁷. Είναι γνωστός, αν και αμφισβητήσιμος, ο ρόλος του μαντείου των Δελφών στον αποικισμό αλλά και στην υποστήριξη νομοθετικών πρωτοβουλιών στην αρχαϊκή εποχή (βλ. «Λυκούργεια» νομοθεσία στη Σπάρτη)³⁸. Άλλες θεότητες μνημονεύονται εξαιτίας της ιδιαίτερης θέσης που κατέχουν σε τοπικά

32. Βλ. Papakonstantinou, Z. (2004) «Justice of the «kakoi»: Law and social crisis in Theognis» *Dike* 7, 5-18.

33. Βλ. Klearchos fr. 86 (Wehrli) στον Αθήναιο 448d-e.

34. Βλ. Effenterre (1974: 484) και Parker (2000). Ο Effenterre παρατήρησε ότι υπάρχουν μόνο δύο θεοφόρα ονόματα σε -δίκη, -δικος, ενώ έχω εντοπίσει δεκατρία (Βασιλοδίκη, Ερμοδίκη/Ερμόδικος, Ηρακλεόδικος, Ηροδίκη/Ηρόδικος, Θεμιστοδίκη/Θεμιστόδικος, Θεόδικος/Θεύδικος, Ισιδίκη/Ισιδικος, Καϊκόδικος, Καύστρόδικος, Μανδρόδικος, Ποσειδίκος, Ποσιδίκη, Σκαμανδροδίκη).

35. Βλ. στην Μίλητο το ανθρωπυνύμιο Μανδρόνικος, *Milet* 1 (3) 122 I, 4 (523/2 π.Χ.); 122 I, 14 (513/2 π.Χ.); 122 I, 54 (473/2 π.Χ.) και τα ονόματα Μανδρογένης, Μανδρόδωρος, Μανδροκλής στη Μαγνησία του Μαιάνδρου.

36. Βλ. Effenterre (1974: 485) ο οποίος διστάζει ανάμεσα στην ερμηνεία ότι είναι θεοφόρα ή ότι αντανακλούν μια "regularité mensuelle".

37. Δύο έμμεσες μαρτυρίες για τη σχέση μεταξύ μαντείων και επίτευξης ομονοίας στο εσωτερικό των πόλεων σώζονται σ' ένα χρησμό του 5^{ου} αιώνα π.Χ. από την Δωδώνη, όταν οι Κερκυραίοι ρώτησαν σε ποια θεότητα θα πρέπει να θυσιάσουν και να προσευχηθούν για να επιτευχθεί ομόνοια και γύρω στο 190 π.Χ. στο τιμητικό ψήφισμα για τον Αντίοχο Γ' (*Iasos* 4 II, 54) αναφέρεται ότι ο θεός αρχηγέτης (Απόλλων) πρόσταξε να πολιτεύονται «μεθ' ομονοίας».

38. Βλ. Burkert, W. (1985) *Ancient Greek Religion*, 116, Oxford και Fontenrose, J. (1978) *The Delphic oracle. Its responses and operations with a catalogue of responses*, Berkeley.

πάνθεα, όπως ο Διόνυσος στην Μαρώνεια, η Ήρα στη Σάμο, η Μητέρα των Θεών στη Λέσβο και στη Μυσία, ο θεός Μην στη Βιθυνία, Μυσία και σε γειτονικές περιοχές. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στον άγνωστο, κατά τα άλλα, θεό Μάνδρο, ο οποίος μνημονεύεται σε επιγραφή από την Κύμη της Αιολίδας (IKyme 37), η οποία διασώζει την πώληση ιερατικών δικαιωμάτων. Σ' ένα δεύτερο κύκλο εντάσσονται τα ανθρωπωνύμια που σχηματίζονται από ονόματα ποταμών, όπως το Καϊκόθεμις [1 άτομο] και ενδεχομένως το Ερμόθεμις [4 άτομα], τα οποία αναφέρονται σε αντίστοιχους ποταμούς της μικρασιατικής ενδοχώρας³⁹. Σ' ένα τρίτο κύκλο θα μπορούσαν να ενταχθούν ανθρωπωνύμια, στα οποία κυριαρχούν θρησκευτικές ιδιότητες, όπως της αγνότητας (Αγνόθεμις [3 άτομα])⁴⁰, της προσευχής/παράκλησης (Ευξίθεμις [4 άτομα]), του θείκου (Θεόθεμις [2 άτομα]), του ιερού (Ιερόθεμις/Ειρόθεμις [3 άτομα]), του ύψιστου (Υψίθεμις [2 άτομα]), αυτής που φανερώνεται (Φαννόθεμις/Φανόθεμις [8 άτομα]). Τέλος, σ' ένα τέταρτο κύκλο που αναφέρεται στο ευρύτερο θρησκευτικό – λατρευτικό πεδίο θα πρέπει να ενταχθεί το ανθρωπωνύμιο Μολπόθεμις [3 άτομα]. Οι μολποί αποτελούσαν ομάδα λειτουργών, των οποίων καθήκον ήταν η λατρεία του Απόλλωνα Δελφινίου στη Μίλητο και παρόμοια ονόματα επιχωριάζουν στη Μίλητο και στις αποικίες της⁴¹. Εάν εστιάσουμε περαιτέρω την εξέταση στα αρχαία χρόνια έως και τον 5^ο αιώνα, τότε από τα 31 μαρτυρούμενα ονόματα, περίπου το 1/3 αυτών είναι είτε θεοφόρα strictu sensu είτε έχουν σχέση με τη θρησκεία.

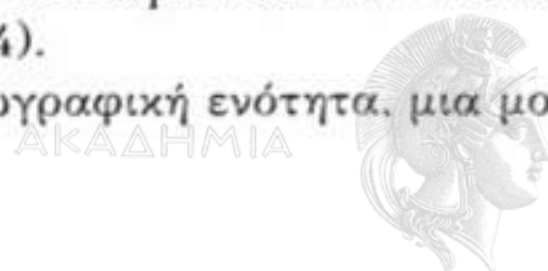
Έχει υποστηριχθεί ότι τα ανθρωπωνύμια Χρυσόθεμις [15 άτομα] και Ονασίθεμις [3 άτομα] αποτελούν μια κατηγορία ονομάτων με οικονομικά χαρακτηριστικά. Αλλά το όνομα Χρυσόθεμις συνδέει την θέμιδα με τα φυσικά χαρακτηριστικά του χρυσού. Όπως το χρυσάφι είναι λαμπερό και πολύτιμο έτσι και η τάξη, είτε θείκη είτε ανθρώπινη, είναι λαμπερή, πολύτιμη και ανεκτίμητη. Τέλος, τρία ανθρωπωνύμια συνδέουν την θέμιδα με γεωγραφικές ενότητες, Δηλόθεμις [2 άτομα] (Δήλος), Κυπρόθεμις [4 άτομα] (Κύπρος)⁴² και το Λεσβόθεμις [1 άτομο] (Λέσβος).

39. Βλ. Parker (2000: 59-60). Ο Effenterre (1974: 484) συμπεριλαμβάνει στην κατηγορία των θεοφόρων τα ονόματα Αχεστόθεμις, Λεσβόθεμις και Μολπόθεμις, υποθέτοντας ότι συνδέονται με κάποια τοπική ή θεραπευτική θεότητα.

40. Effenterre (1974: 484).

41. RE Supplbd. 6 (-). Μολποί στην Μίλητο, Syll³ 57 = LSAM 50, μολποί στην Όλβια, MH 31 (1974) 209-215. Επίσης, Georgoudi, St. (2001) "La procession chantante des Molpes de Milet" στον τόμο των Brulé, P. & Chr. Vendries (eds) *Chanter les dieux. Musique et religion dans l'Antiquité grecque et romaine* (Actes du colloque des 16, 17 et 18 décembre 1999), 153-172, Rennes; πρβλ. Effenterre (1974: 484).

42. Το πρόθεμα Κυπρο- μπορεί να περιγράφει μια γεωγραφική ενότητα, μια μο-

Σημαντική κατηγορία αποτελούν τα ανθρωπωνύμια που συνδέουν την θέμιδα με ατομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά. Στην πρώτη ενότητα περιλαμβάνονται οι έννοιες της ευρωστίας (Αλκίθεμις [1 άτομο]), της αρρενωπότητας (Ανδρόθεμις [3 άτομα]) (θα μπορούσε κάποιος να αναρωτηθεί εάν υπήρχε η αντίστοιχη θηλυκή ιδέα), ομοιότητας με τη θέμιδα (Αντίθεμις [1 άτομο]), της αριστείας (Αριστόθεμις [7 άτομα]), του δέους (Δεισίθεμις [1 άτομο]), της νεότητας (Ελλόθεμις [2 άτομα]), της δραστηριότητας (Εργόθεμις [1 άτομο]), της γενναιότητας (Εσλόθεμις [1 άτομο]), της καλοσύνης (Εύθεμις/Εόθεμις [6 άτομα]), της ευρύτητας (Ευρύθεμις [2 άτομα]), της ζωντάνιας (Ζωόθεμις [2 άτομα]), της ομορφιάς (Καλλίθεμις [11 άτομα]), της φήμης (Κλεισίθεμις [4 άτομα]), της δόξας (Κλεόθεμις/Κλεύθεμις [14 άτομα]), της νίκης (Νικόθεμις [2 άτομα]), της οξύνοιας (Οξύθεμις [4 άτομα]), της διαθεσιμότητας σε όλους (Πασίθεμις [6 άτομα]), του πλήθους (Πολύθεμις [1 άτομο]), της πρωταρχικότητας (Πρατόθεμις [1 άτομο]), του ενεργού χαρακτήρα (Πρηξίθεμις [1 άτομο]), της εξύψωσης (Πυργόθεμις [1 άτομο])⁴³, του φωτός (Φαύθεμις [1 άτομο]), της τιμής (Τιμόθεμις [7 άτομα]), και της αγάπης (Φιλόθεμις [5 άτομα])⁴⁴.

Στην δεύτερη ενότητα περιλαμβάνονται τα «πολιτικά» ανθρωπωνύμια⁴⁵ όπως Αγησίθεμις/Ηγησίθεμις [3 άτομα] (αυτή που ηγείται), Αχεστόθεμις [2 άτομα] (με ιδιαίτερη σημασία την θέμιδα που θεραπεύει, υπονοώντας ίσως, το ρόλο της στην θεραπεία του κοινωνικού σώματος μετά από έριδες)⁴⁶, Αμφίθεμις [6 άτομα] (αυτήν που λαμβάνει υπόψη της και τις δύο απόψεις, την αμερόληπτη), Ισόθεμις [1 άτομο] (αυτήν που προάγει την ισότητα), Λυσίθεμις [1 άτομο] (αυτή που σώζει), Ξεινόθεμις/Ξενόθεμις [8 άτομα] (αυτή που αφορά τους ξένους), Στασίθεμις [18 άτομα] (αυτή που εξασφαλίζει τη σταθερότητα). Ιδιαίτερα σημαντική και ενδιαφέρουσα κατηγορία αποτελούν τα ανθρωπωνύμια που συνδυάζουν την

νάδα μέτρησης ή τον χαλκό. Ο Effenterre (1974: 484) θεωρεί ότι το ανθρωπωνύμιο χρύβει ένα οικονομικό στοιχείο.

43. Βλ. Effenterre (1974: 485) ο οποίος θεωρεί ότι το Πυργόθεμις σχετίζεται με τα "greniers, silos". Όμως, νομίζω ότι το πρόθεμα πυργο- θα πρέπει να συσχετισθεί με το ρήμα πυργόω, το οποίο σημαίνει "εξυψώνω", πρβλ. το ανθρωπωνύμιο Πυργοτέλης που μαρτυρείται στη Ρόδο των αρχών του 1^{ου} αι. π.Χ. (SEG 39.732 III, 12).

44. Βλ. όμως Effenterre (1974: 483-84), ο οποίος υποστηρίζει ότι πολλά από τα ανθρωπωνύμια αυτά είναι "formations banales".

45. Ιδιαίτερα αξιοσημείωτο είναι το ελληνο-σκυθικό ανθρωπωνύμιο Ιδανθεμις, το οποίο μαρτυρείται σε αγγείο στην Όλβια του 6^{ου} αιώνα π.Χ. Σύμφωνα με τους σχολιαστές, συνδυάζει το σκυθικό θέμα Ιδαν-, γνωστό στην περιοχή (πρβλ. Ηρόδ. 4.76) με την κατάληξη -θεμις, η οποία εμφανίζεται στην περιοχή.

46. Ο Effenterre (1974: 484) αναρωτιέται εάν το ανθρωπωνύμιο δεν πρέπει να αποδοθεί σε μια θεραπευτική θεότητα.

θέμιδα με χαρακτηριστικά της πολιτικής και κοινωνικής οργάνωσης των πόλεων όπως, Αναξίθεμις [14 άτομα], Βουλόθεμις [2 άτομα]⁴⁷, Δαμόθεμις [8 άτομα], και Λεώθεμις [2 άτομα].

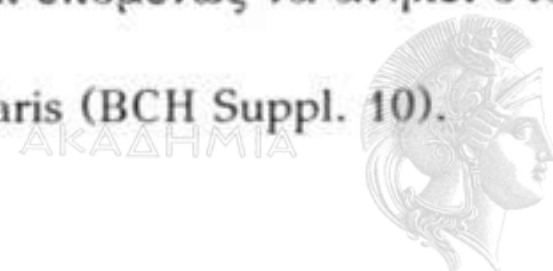
Δυστυχώς η οικογενειακή συνέχεια στη χρήση αυτών των ανθρωπωνυμίων είναι πολύ περιορισμένη και σε συνδυασμό με τις ελάχιστες πληροφορίες που διαθέτουμε για τους φορείς τέτοιων ονομάτων, δεν μπορούμε να διακρίνουμε, τον λόγο για τον οποίον κάποιος ονομάζεται π.χ. Αναξίθεμις. Πιο συγκεκριμένα, κάποιου είδους συνέχεια συναντάται στη χρήση του ονόματος Αμφίθεμις στην Μίλητο στο τέλος του 1^{ου} αι. π.Χ. (μέλη της οικογένεια κατέλαβαν ιερατικά και πολιτειακά αξιώματα), του ονόματος Αναξίθεμις στην Δήλο (κάποιοι από αυτούς διετέλεσαν άρχοντες ή άσκησαν άλλο δημόσιο αξίωμα και πρότειναν ψηφίσματα στη συνέλευση)⁴⁸ και στην Μίλητο του 3^{ου} αι. π.Χ. (αφιερώσεις στο ναό του Απόλλωνα στα Δίδυμα), του ονόματος Ερμόθεμις στην Χίο του τέλους του 3^{ου} αι. π.Χ. (συνεισέφεραν στην ανέγερση των τειχών της πόλης), του ονόματος Ευξίθεμις στην Κω του τέλους του 3^{ου} αι. π.Χ., του ονόματος Οξύθεμις στη Λάρισα του 4^{ου} αι. π.Χ. (παράσιτου του Δημητρίου Πολιορκητή), του ονόματος Στασίθεμις στην Τλώ της Λυκίας στα τέλη του 1^{ου} και στις αρχές του 2^{ου} αι. μ.Χ. (τρεις διαδοχικές γενιές φέρουν το ίδιο όνομα, το οποίο μαρτυρείται μόνο στην Λυκία, και αποκτούν την ρωμαϊκή πολιτεία σχετικά νωρίς).

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στην Αρχεσίνη της Αμοργού του 3^{ου} αι. π.Χ. όπου ένας Κλεόθεμις ονόμασε τον γιό του Αριστόθεμι (IG xii (7) 164), ενώ στα τέλη του 3^{ου} αι. π.Χ. εμφανίζονται στην Μινώα του ίδιου νησιού, παππούς και εγγονός ομώνυμοι (Νικόθεμις) να συμμετέχουν στη διαδικασία παροχής προξενίας (IG xii (7) 227), ένας Πασίθεμις ονόμασε το γιο του Μανδρόδικο (IG xii (7) 327) και τέλος στην Θήρα του 2^{ου} αι. π.Χ. μία Τελεσιδίκη ονόμασε την κόρη της Χρυσόθεμι (IG xii (3) Suppl. 1398). Η σύζυγος του Δαϊθέμιδος στην Μυτιλήνη του 3^{ου} αι. π.Χ. ονομάζεται Τελεσιδίκη (IG xii Suppl. 24 no. 74).

Τα ανθρωπωνύμια και η ιδέα της δικαιοσύνης. Πέρα από την πραγματολογική εξέταση που προηγήθηκε, τα ανθρωπωνύμια μας παρέχουν

47. Ο Effenterre (1974: 485) παρατηρεί ότι το πρόθεμα Βουλο- συνοδεύεται μόνο από την κατάληξη -θεμις. Είναι πιθανό το ανθρωπωνύμιο Βουλόθεμις να συνδέεται με το λατρευτικό επίθετο Βουλαίος ή/και Βουλεύς του Δία και επομένως να ανήκει στα εν ευρεία εννοία θεοφόρα.

48. Βλ. Vial, Cl. (1984) *Délos indépendante*, 44 (στέμμα). Paris (BCH Suppl. 10).

ένα σύνολο εικόνων γι' αυτό που ονομάζεται σήμερα δικαιοσύνη. Σύμφωνα με τα ανθρωπωνύμια, η θέμις συνήθως εκπορεύεται από κάποια θεότητα (γι' αυτό και ο μεγάλος, συγκριτικά με τα ονόματα σε -δίκη, αριθμός θεοφόρων ανθρωπωνυμίων), ιδιαίτερα εάν αυτή έχει σχέση με κάποιο μαντείο, το οποίο θα εκφράζει τις θείκες αποφάνσεις για την εγκαθίδρυση και διατήρηση της κοινωνικής τάξης και ισορροπίας. Η θέμις επίσης συνδέεται με ατομικές αξίες, παραδοσιακές στις αρχαιοελληνικές πόλεις, καθώς η διατήρηση της κοινωνικής ειρήνης, σταθερότητας και ισορροπίας συμβάλλει στην αναγνώριση κλέους, τιμής και αρετής για το άτομο.

Όσον αφορά τα κοινωνικά χαρακτηριστικά της, η θέμις αποτελεί την πρωταρχική αλλά και σωτήρια αξία της κοινωνικής συμβίωσης, διακρίνεται για την σταθερότητα που επιφέρει στην κοινωνία των ανθρώπων, προωθεί την ισότητα μεταξύ των μελών της κοινωνίας και την αμεροληψία στην κρίση των διαφορών, προστατεύει όχι μόνο τους γηγενείς αλλά και τους ξένους, και τέλος έχει την ιδιότητα να θεραπεύει το κοινωνικό σώμα μετά από έριδες ή/και στάσεις.

Καταλήγοντας, τα ανθρωπωνύμια σε -θεμις, παρ' όλες τις επιφυλάξεις, μας προσφέρουν ένα προνομιακό πεδίο για τη διερεύνηση της ιδέας της δικαιοσύνης στην αρχαϊκή και κλασική Ελλάδα. Αλλά δεν είναι η μοναδική. Ο όρος δίκη χρησιμοποιείται ευρύτατα από τα τέλη του 6^{ου} αιώνα π.Χ. και μετά και είναι εξίσου απαραίτητη η διερεύνηση των ανθρωπωνυμίων σε -δίκη.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝΥΜΙΩΝ ΣΕ -ΘΕΜΙΣ

Ο κατάλογος αυτός δεν θα μπορούσε να σχηματιστεί χωρίς την ύπαρξη του *Lexicon of Greek Personal Names*, ενός ανεκτίμητου ερευνητικού εργαλείου. Η παρουσίαση του ανθρωπωνυμικών μαρτυριών περιλαμβάνει, τον τόπο, το χρόνο και την πιο εύκολα προσβάσιμη έκδοση όπου εμφανίζεται το ανθρωπωνύμιο. Δεν έγινε εξαντλητική αποδελτίωση του ανθρωπωνυμικού υλικού σε λατινικές επιγραφές.

Άγησίθεμις (Bechtel, *HPN*, 189)

1. Λέσβος (Ερεσός) – Ελληνιστ. – Χαριτωνίδης, *Συμπλ.* 122, 18.

Άγνόθεμις (Bechtel, *HPN*, 14)

2. Αίγινα – 1ος αι. π.Χ.–1ος αι. μ.Χ. – *IG* iv (1) 44+ΑΔ 31 (1976) Χρ. 7.
3. Μακεδονία – 323 π.Χ. – Πλούτ. *Αλέξ.* 77 (μυθ.).
4. Αίγυπτος – 259 π.Χ. – *PCZ* I 59008 iii (*PP* 16331).

Άκεστόθεμις (Bechtel, *HPN*, 32)

5. Κύπρος (Χύτροι) – 4ος / 3ος αι. π.Χ. – *ICS* 242 (συλλ.).
6. Αθήνα – π. 330-320 π.Χ. – *IG* II² 1933, 12.

Άλκίθεμις (Bechtel, *HPN*, 37)

7. Κρήτη (Μάλλα) – 3ος αι. π.Χ. – *RPh* 1937, 325 αρ. 6Α, 8.

Άμφίθεμις (Bechtel, *HPN*, 41)

8. Δήλος – π. 239-229 π.Χ. – *IG* xi (4) 679, 2.
9. Δήλος – 224 π.Χ. – *ID* 338 Ab, 66.
10. Μίλητος – π. 60 π.Χ. – *IDidyma* II 205; 231; 232 A; 340; *Milet* I (3) 125, 41.
11. Μίλητος – 38-37 π.Χ. – *IDidyma* II 342.
12. Μίλητος – π. 25 π.Χ. – *IDidyma* II 218 I; 390 B; 391 B; *Milet* I (3) 126.

13. Μίλητος – 9-10 μ.Χ. – *IDidyma* II 205; 236; *Milet* I (3) 127, 32.

Άναξίθεμις (Bechtel, *HPN*, 44)

14. Δήλος – 304 π.Χ. – *IG* xi (2) 144 A, 33.
15. Δήλος – αρχές 3ου αι. π.Χ. – *Vial*, *St.* III (I).
16. Δήλος – 253-250 π.Χ. – *Vial*, *St.* III (II) (π. Αναξίθεμις).
17. Δήλος – 233 π.Χ. – *Vial*, *St.* III (III) (γ. Αναξίθεμις, π. Αναξίθεμις).
18. Δήλος – 3/2B – *Vial*, *St.* III (IV) (γ. Αναξίθεμις).
19. Δήλος – 190-169 π.Χ. – *Vial*, *St.* III (V).
20. Δήλος – π. 175-166 π.Χ. – *ID* tab. syn 477A, 3.
21. Δήλος? – π. 200-175 π.Χ. – *IG* xi (4) 1288.
22. Τήνος – 1ος αι. π.Χ. – *IG* xii (5) 882, 16; 883, 14.
23. Τήνος – 1ος αι. π.Χ.–1ος αι. μ.Χ. – *IG* xii (5) 980. (θηλ.)
24. Μίλητος – 424-423 π.Χ. – *Milet* I (3) 122 I, 103.
25. Μίλητος – 271-270 π.Χ. – *IDidyma* II 432.
26. Μίλητος – π. 220 π.Χ. – *IDidyma* II 452, 10/11 (π. Αναξίθεμις).
27. Μίλητος – π. 220 π.Χ. – *IDidyma* II 452, 10 (*PP* 14987; 15982) (γ. Αναξίθεμις).

Ἀνδρόθεμις (Bechtel, *HPN*, 47)

28. Κρήτη (Πολυρρήνια) – Ελληνιστ.? – *IC* 2, 260 αρ. 37.
29. Σάμος – μέσα 3^{ου} αι. π.Χ. – *IG* xii (6) (2) 172 B, 53.
30. Κνίδος – ?2^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (3) 322, 14.

Ἀντίθεμις (Bechtel, *HPN*, 58)

31. Σάμος – 2^{ος} – 1^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (6) (2) 208, 1.

Ἀπολλόθεμις (Bechtel, *HPN*, 61)

32. Κώς – 1^{ος} αι. μ.Χ. – *IKos* EV 178.
33. Μυτιλήνη – Αυτοκρ. – Χαριτωνίδης, *Συμπλ.* 18, 13.
34. Ρόδος – π. 68 π.Χ. – *IG* xii (1) 46, 235.
35. Αθήνα (Αχερδούς) – 2^{ος}–1^{ος} αι. π.Χ. – *IG* II² 5855a.
36. Αθήνα (Αγρύλη) – τέλος 3^{ου} αι. π.Χ. – *Ag.* 15. 141, 50.
37. Αθήνα (Ανκύλη) – 117/6 π.Χ. – *IG* II² 1009 I, 80.
38. Αίγινα – Ελληνιστ. – *IG* iv 152.
39. Βυζάντιον – π. 240–220 π.Χ. – *IOrop* 83.
40. Πέρινθος–Ηράκλεια (Κασταλείς) – 3^{ος}–2^{ος} αι. π.Χ. – *IPerinth* 61, 58.
41. Θράκη – 2^{ος} αι. π.Χ. – *ILAlg* II 824.
42. Αιολίς (Μύρινα) – ?2^{ος} αι. π.Χ. – *ISamothrace* App. III A, b, 5.
43. Βιθυνία (Νίκαια) – 2^{ος}–3^{ος} αι. μ.Χ. – *INikaia* 1114, 2.
44. Βιθυνία (Νίκαια) – 3^{ος} αι. μ.Χ. – *INikaia* 1131, 6.
45. Βιθυνία (Προύσα) – 1^{ος} αι. π.Χ. – 1^{ος} αι. μ.Χ. – *IPrusa* 76, 1.
46. Βιθυνία? – 1^{ος} αι. μ.Χ. – *Pfuhl-Möbius* 1157.
47. Έφεσος – αρχές 2^{ου} αι. π.Χ. – *IEph* 4103 II, 36.

48. Σμύρνη – μέσα 3^{ου} αι. π.Χ. – *ISmyrna* 687, 24.
49. Λυδία (Δάλδεις) – Αυτοκρ. – *TAM* v (1) 647a.
50. Κύζικος – 4^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (6) (2) 677.
51. Μυσία (Αδριανοί) – 3^{ος}/2^{ος} αι. π.Χ. – *IHadrianoi* 58; *IKyz* 44.
52. Πέργαμον – 147 π.Χ. – *AM* 29 (1904) 171 αρ. 14, 21.
53. Πέργαμον – ? – *AM* 32 (1907) 373 αρ. 135 a, 3.
54. Μυσία (Προκόννησος) – αρχές 4^{ου} αι. π.Χ. – *IG* II² 10111 & Robert, *Monnaies grecques*, 15ff.
55. Πόντος (Αμισός) – 1^{ος} αι. π.Χ. – *IG* II² 8052.
56. Τράλλεις – Ελληνιστ. – *ITralleis* 183.
57. Απολλωνία – 5^{ος} αι. π.Χ. – *D.L.* 9. 57.
58. Αγνώστου καταγωγής – Ελληνιστ. – *RE* (-).

Ἀριστόθεμις (Bechtel, *HPN*, 69)

59. Αμοργός (Αρχεσίνη) – 3^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (7) 164 (γ. Κλεόθεμις)
60. Κυρήνη – αρχές 3^{ου} αι. π.Χ. – *SEG* 20. 735b I, 165.
61. Κέρκυρα – 3^{ος}/2^{ος} αι. π.Χ. – *SEG* 48. 632.
62. Κως – 1^{ος} αι. π.Χ. – 1^{ος} αι. μ.Χ. – *PH* 346, 4.
63. Πελοπόννησος (Μεγαλόπολις?) – 2^{ος} αι. μ.Χ. – *IG* v (2) 495.
64. Μίλητος – 415–414 π.Χ. – *Milet* I (3) 122 II, 1.
65. Αίγυπτος (Ναύκρατις) – ?3^{ος} αι. π.Χ. – Bernand, *Delta* I 755 (*SB* I 355).
66. Ρώμη – 2^{ος} αι. μ.Χ. – *CIL* 24293.

Βασιλόθεμις (Bechtel, *HPN*, 92)

67. Θήρα – 6ος αι. π.Χ. – *IG* xii (3) Suppl. 1426.

Βουλόθεμις (Bechtel, *HPN*, 98)

68. Αμοργός (Μινώα) – 1^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (5) 38, 17; Robert, *OMS* 1, 537.
69. Φρυγία – π. 255 μ.Χ. – *SEG* 45. 1740 (*SEG* 50. 1244) (θηλ.).

Δαΐθεμις (Bechtel, *HPN*, 113 or 121)

70. Μυτιλήνη – 3ος αι. π.Χ. – *IG* Suppl. 24 αρ. 72.

Δαμόθεμις (Bechtel, *HPN*, 123)

71. Κρήτη (Σύβριτα) – 2^{ος} αι. π.Χ. – *IC* 2, 293 αρ. 7.
72. Ρόδος – π. 210-175 π.Χ. – Nilsson 163; *Kyme* 92, A2; *SEG* 50. 938⁴⁹. (σφραγίδα αμφορέα)
73. Ρόδος – 2ος αι. π.Χ. – *AM* 30 (1905) 148 αρ. 3.
74. Ρόδος – 2ος αι. π.Χ. – *ClRh* 2, 195 αρ. 23.
75. Λυκία (Φάσηλιν) – 361 BC – *CID* II 4 I, 72.
76. Κνίδος – π. 166 π.Χ. – *BCH* 76 (1952) 521.
77. Μυσία (Νικομήδεια) – 1^{ος}-2^{ος} αι. μ.Χ. – *IG* II² 10004 – (Δαμόθεμις ο και Ηδύς).
78. Αίγυπτος – 163-159 π.Χ. – *IG* xii (3) 327, 171 (*PP* 15383).

Δεισίθεμις (Bechtel, *HPN*, 118)

79. Ρόδος – 2^{ος} αι. π.Χ. – Fraser, *RFM* σ. 40.

Δηλόθεμις (Bechtel, *HPN*, 122)

80. Κέος (Ιουλίας) – 4^{ος}/3^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (5) 609 I, 25 + σ. 333.
81. Σάμος – 4ος αι. π.Χ. – *IG* xii (5) 438; xii (6) (2) 901.

Διάθεμις (Bechtel, *HPN*, 132)

82. Κύπρος (Γολγοί) - ? – *ICS* 279 και *Kadmos* 42 (2003) 114-116 (συλλ.).

Διαίθεμις (Bechtel, *HPN*, 130)

83. Κύπρος (Γολγοί) – ?^{5ος}/4^{ος} αι. π.Χ. – *ICS* 266 (συλλ.).

Διείθεμις (Bechtel, *HPN*, 132)⁵⁰

84. Κύπρος (Ιδάλιον) – 478-470 π.Χ. – *ICS* 217, 21 (συλλ.).
85. Κύπρος (Κούριον) – 6ος αι. π.Χ. – *ICS* 178 (συλλ.).
86. Κύπρος (Μάριον-Αρσινόη) – 7^{ος}/6^{ος} αι. π.Χ. – *ICS* 173 (συλλ.).

Διόθεμις (Bechtel, *HPN*, 132)⁵¹

87. Λέσβος (Μήθυμνα) – 3^{ος}/2^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii Suppl. 29 αρ. 114, 5.
88. Μίλητος – 282 π.Χ. – *IDidyma* II 532; 440; *Milet* I (3) 138 III, 60.
89. Μικρά Ασία? – 2^{ος} αι. π.Χ. – *SEG* 38. 1920; Cremer, *Grabstelen* 146 Kst 2.
90. Αίγυπτος (Πτολεμαῖς?) – ? – *SB* I 4534.
91. Αίγυπτος (Ναύκρατις) – 3^{ος} αι. π.Χ. – *SEG* 47. 2123 I, 22.
92. Αίγυπτος (Ηρακλεόπολις) – 97/96 π.Χ. – *SEG* 48. 2002.

49. Βλ. επίσης *REA* 105 (2003) 564.

50. Το όνομα εμφανίζεται με τη Λυκιακή μορφή “Tiwiθtheimiya” (Τλώς, TL 30, κλασικής περιόδου).

51. Ίσως στην επιγραφή *IGUR* iii 792 από τη Ρώμη θα πρέπει να συμπληρωθεί [Διόθεμις?].

Διονυσόθεμις (Bechtel, *HPN*, 138)

93. Θράκη (Στρώμη) – τέλος 5ου αι. π.Χ. – *IAegThrace* 124.

Ἑλλόθεμις (Bechtel, *HPN*, 152)⁵²

94. Κύπρος – 5^{ος}/4^{ος} αι. π.Χ. – *ICS* σ. 423 ad αρ. 398 – (π. Ελλομένης).
95. Παμφυλία (Ἀσπενδος) – 2^{ος} αι. π.Χ. – *SEG* 41. 1315 & *BE* 1992, αρ. 189.

Εὔθεμις

96. Χίος – 4^{ος}/3^{ος} αι. π.Χ. – *SEG* 51. 1079.

Ἐπίθεμις (Bechtel, *HPN*, 156)

97. Παμφυλία – 1ος αι. π.Χ. – Grace, *BCH Suppl.* 1, 204 αρ. 8.

Ἐργόθεμις (Bechtel, *HPN*, 161)

98. Εύβοια (Στύρα) – 5ος αι. π.Χ. – *IG* xii (9) 56, 112.

Ἐρμόθεμις (Bechtel, *HPN*, 164)⁵³

99. Χίος – ?200 π.Χ. – *SEG* 19. 578 II, 15 – (π. Ερμόθεμις).
100. Χίος – ?200 π.Χ. – *SEG* 19. 578 II, 15 – (γ. Ερμόθεμις).
101. Χίος? – αρχές 6^{ου} αι. π.Χ. – Bernard, *Delta* I (2) 468 (*SB* 2589).
102. Κώς – 3ος αι. π.Χ. – Münsterberg p. 123 (νόμισμα).

Ἑσλόθεμις⁵⁴ (Bechtel, *HPN*, 167)

103. Κύπρος (Ραντίδι) – 6ος αι. π.Χ. – *Rantidi* 18 – (συλλ.).

Εὔθεμις (Bechtel, *HPN*, 169)

104. Ρόδος (Κάμειρος) – π. 300-280 π.Χ. – *TCam* 106, 22.
105. Ρόδος (Κάμειρος) – π. 261 π.Χ. – *TCam* 22, 1-3.
106. Ρόδος (Λέλιοι) – Ελληνιστ. – *CIRh* 2, 222 αρ. 74.
107. Ρόδος (Λίνδος) – 55 π.Χ. – *ILind* 324, 17.
108. Ρόδος (Λίνδος) – 43 π.Χ. – *ILind* 346, 74.

Εὐξίθεμις (Bechtel, *HPN*, 179)

109. Κώς – π. 200 π.Χ. – *ASAA* n.s. 25-26 (1963-64) 169 αρ. IX a, 56 (π. Φιλητίς).
110. Κώς – π. 200 π.Χ. – *ASAA* n.s. 25-26 (1963-64) 169 αρ. IX a, 56 (γ. Ιπποκράτης, Φιλητίς).
111. Κώς – π. 180 π.Χ. – *TCal* 88, 107.
112. Μαρώνεια – π. 365-336 π.Χ. – Schoenert-Geiss, *Maroneia*, 484-5. (νόμισμα)

Εὐρύθεμις (Bechtel, *HPN*, 180)

113. Κύπρος – ?5^{ος} αι. π.Χ. – *ICS* 376 (συλλ.).

52. Βλ. Thompson, A.A. (1987) "Personal names from ancient Cyprus with the element Ελλ(ο)-" στον τόμο *Studies in Greek linguistics* (Proceedings of the 8th annual meeting of the Dept. of Linguistics, Aristotelian University of Thessaloniki, 27-29 April 1987), 123-132. Thessaloniki.

53. Βλ. *BE* 1965, αρ. 507; *RA* 1966 (II) 216-222 και Masson, *OCS* ii 479. Επίσης και Hermay, A. & H. Tréziny (2000) "Les cultes massaliètes: documentation épigraphique et onomastique" στον τόμο των Hermay, A. & H. Tréziny (eds) *Les cultes phocéennes* (Actes du colloque international organisé par le Centre Camille-Jullian (Aix-en Provence/Marseille, 4-5 juin 1999), 155-156. Aix-en Provence. (Etudes Massaliotes 6)

54. Βλ. Masson, O. (1962) «Notes d'anthroponymie grecque et asianique. IV. Les noms en Εσθλ(ο)- et Εσλ(ο)- dans les dialects grecques" *Beitr. z. Nam.* 13, 75-81 (= *OCS* i, 31-37).

114. Ρόδος (Κάμειρος) – 4^{ος}/3^{ος} αι. π.Χ. – *TCam* 1 III, 6.
Ζηνόθεμις (Bechtel, *HPN*, 185)
115. Δήλος – 297 π.Χ. – *ID* 500 B, 19; 502A, 28-29 etc.
116. Σάμος – 240-220 π.Χ. – *SEG* 20. 293, 7.
117. Αθήνα – 2ος αι. μ.Χ. – Λουκ. Συμπ. (μυθ.)
118. Αθήνα (Πίθος?) – ? – *IG* ii² 7229.
119. Αθήνα (Ραμνούς) – π. 180/79 π.Χ. – *Ag.* 15.170, 67.
120. Μασσαλία – 4ος αι. π.Χ. – Δημ. 32; *FRA* 3560.
121. Όλβια (Μασσαλία) – 2^{ος}-1^{ος} π.Χ. – *Inscr. Gr. de France* 68-16⁵⁵.
122. Μασσαλία – Αυτοκρ. – Λουκיא-νός, *Τόξαρις*.
123. Μασσαλία – 1/2^{ος} αι. μ.Χ. – *CIL* 6. 24057.
124. Μακεδονία (Μένδη) – τέλος 6^{ου} αι. π.Χ. – *SEG* 42. 617 και 43. 429. (αγγείο)
125. Θράκη (Λυσιμάχεια) – 238 π.Χ. – *PPetr*² 3, 95; La'da E1367 (*PP* 3935 & add).
126. Μίλητος – π. 170 π.Χ. – *Ag.* 16, 286.
127. Αίγυπτος (Αλεξάνδρεια) – 3ος αι. π.Χ. – *FD* III (4) 427 V (*PP* 7935 & add.).
128. Αίγυπτος (Φίλα) – 8 μ.Χ. – *IPhilae* ii 157.
129. Αίγυπτος (Τέβτυνις) – 2ος αι. π.Χ. – *P. Tebt.* ii 878.
130. Αίγυπτος (Κροκοδιλόπολις) – 226 π.Χ. – *MChr* 21.
- Ζωόθεμις⁵⁶ (Bechtel, *HPN*, 186)
131. Κύπρος (Κίτιον) – 7^{ος}/6^{ος} αι. π.Χ. – *SEG* 23. 618 (συλλ.).
132. Κύπρος (Κούριον) – 7^{ος}/6^{ος} αι. π.Χ. – *IKourion* 222 (συλλ.).
- Ήγησίθεμις (Bechtel, *HPN*, 189)
133. Χίος – 5^{ος}/4^{ος} αι. π.Χ. – *SGDI* 5658, 6. (π. Ηγής).
134. Πόντος (Σινώπη) – τέλος 4^{ου} αι. π.Χ. – *IG* II² 10329.
- Ήρόθεμις (Bechtel, *HPN*, 191)
135. Σάμος – μέσα 3^{ου} αι. π.Χ. – *IG* xii (6) (2) 172 C, 25.
136. Σάμος – τέλος 6^{ου} αι. π.Χ. – *IG* xii (6) (2) 552.
137. Αθήνα – π. 500 π.Χ. – *ARV*² 1579 (αγγείο).
138. Βυζάντιον – 2ος-1^{ος} αι. π.Χ. – *SEG* 50. 667.
139. Ιωνία (Ερυθραί) – π. 250-240 π.Χ. – *BMC Ionia* 177.
140. Μαγνησία παρά Σιπύλω – ? – *ISmyrna* 368.
141. Αίγυπτος – 163-159 π.Χ. – *IG* xii (3) 327, 32 (*PP* 15485).
142. Αίγυπτος – 163-159 π.Χ. – *IG* xii (3) 327, 120 (*PP* 15486).
143. Αίγυπτος – 163-159 π.Χ. – *IG* xii (3) 327, 192 (*PP* 15487).
- Θεόθεμις (Bechtel, *HPN*, 202)
144. Θήρα – 5^{ος}/4^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (3) 815.
145. Αθήνα – 5ος αι. π.Χ. – *Kerameikos* 3. Fluchtafeln 3, 5.

55. Βλ. επίσης *SEG* 32. 1080; 34.1037; 35.1068; 38.1035; *BE* 1984. αρ. 529.

56. Βλ. Masson, O. (1957) «Notes d'anthroponymie grecque et asianique. II. Les noms grecs en Ζωφο-, Ζω-, notamment à Chypre» *Beitr. z. Nam.* 8. (= *OGS* i. 5-11).

57. Βλ. Ehrhardt, N. (1989) "Apollon Iatros. Ein verschollener Got Ioniens?" *IstMitt* 39. 115-22.

Ἰατρόθεμις⁵⁷ (Bechtel, *HPN*, 216)

146. Μίλητος – ?1^{ος} αι. π.Χ.-1^{ος} αι. μ.Χ. – *IDidyma* II 50 I A, 31.

147. Μίλητος – 2^{ος}/1^{ος} π.Χ. – *IMilet* 956.

148. Σμύρνη – 1^{ος} αι. μ.Χ. – *ISmyrna* 707.

Ἰδάνθεμις

149. Ὀλβια – πρώτο μισό 6^{ου} αι. π.Χ. – Dubois, *IGDolbia*, 27; Vinogradov, *Pont. St.* 152 αρ. 1 (αγγείο).

Ἰερόθεμις (Bechtel, *HPN*, 216)

150. Δήλος – 231 π.Χ. – *ID* 316, 65.

151. Μακεδονία (Σάνη) – 6^{ος} αι. π.Χ. – *SEG* 42. 624. (αγγείο)

Εἰρόθεμις

152. Μυτιλήνη – 3^{ος}-2^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (2) 327 + *EAC* 5 (1976) 42.

Ἰσόθεμις (Bechtel, *HPN*, 227)

153. Θήρα – 2^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (3) Suppl. 1302, 54 (θηλ.).

Καϊκόθεμις⁵⁸ (Bechtel, *HPN*, 229)

154. Λέσβος (Ερεσός) – Ελληνιστ. – Χαριτωνίδης, *Συμπλ.* 122, 6.

Καλλίθεμις (Bechtel, *HPN*, 229)

155. Ρόδος (Ιαλυσός) – Ελληνιστ. – *IG* xii (1) 731, 7.

156. Ρόδος (Κάμειρος) – π. 300-290 π.Χ. – *TCam* 9.

157. Ρόδος (Λίνδος) – 27 π.Χ. – *ILindos* 378b, 90.

158. Σάμος – π. 280-270 π.Χ. – *IG* xii (6) (2) 202, 130-131.

159. Αθήνα (Υβάδαι) – 107/6 π.Χ. –

IG II² 1011 III, 93.

160. Αθήνα? – Αυτοκρ. – *IG* II² 11772.

161. Μίλητος – 472-471 π.Χ. – *Milet* I (3) 122 I, 55; 108.

162. Μίλητος – 431-430 π.Χ. – *Milet* I (3) 122 I, 96.

163. Μίλητος – 325-324 π.Χ. – *Milet* I (3) 122 II, 90.

164. Ιωνία (Κολοφών) – π. 344 π.Χ. – *AJPh* 56 (1935) 359ff. I, 842.

165. Νίσυρος* – 3^{ος} αι. π.Χ. – *AE* 1913, 8 αρ. 2.

Κλεισίθεμις (Bechtel, *HPN*, 250)

166. Ρόδος (Λίνδος) – 60 π.Χ. – *ILindos* 294; 320 I.

167. Ρόδος (Λίνδος-Κλάσιοι) – π. 115-112 π.Χ. – *ILindos* 252, 16; 256, 5.

168. Ρόδος (Λίνδος-Πεδιείς) – π. 136 π.Χ. – *ILindos* 223; 252; 259; 282; *NS* 7, 29.

169. Τήλος (Τήλιοι) – 2^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (3) 34, 10.

Κλεόθεμις (Bechtel, *HPN*, 238)

170. Αμοργός (Αρχεσίνη) – 3^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (7) 164 (π. Αριστόθεμις).

171. Τήνος – αρχές 3^{ου} αι. π.Χ. – *IG* xii (5) 872, 20 (π. Κλεοφάνης).

Κλεύθεμις⁵⁹ (Bechtel, *HPN*, 238)

172. Κυρήνη – τέλη 5^{ου} αι. π.Χ. – *SEG* 9. 45, 5.

173. Κυρήνη – μέσα 4^{ου} αι. π.Χ. – *SEG* 9. 49 I, 3.

174. Κυρήνη – Ελληνιστ. – *CIG* 5155.

175. Κυρήνη – 3^{ος} αι. π.Χ. – *Suppl. Cir.* 126.

58. Βλ. Robert, L. (1968) "Noms de personnes et civilization grecque" *Journal des Savants* 1968. 197-215 (= *OMS* 5. 293) και Masson, *OSG* ii, 477.

59. Βλ. Dobias-Lalou, C. (2000) *Le dialecte des inscriptions grecques de Cyrene*. Paris. (Carthago 25).

176. Κυρήνη – 3^{ος} αι. π.Χ. – *Suppl. Cir.* 126.
177. Κυρήνη – αρχές 3^{ου} αι. π.Χ. – *SEG* 20. 735a I, 47.
178. Κυρήνη – αρχές 3^{ου} αι. π.Χ. – *SEG* 20. 735d, 11.
179. Κάλυμνος (Πάνορμος) – π. 200 π.Χ. – *TCal* 85, 48.
180. Ρόδος (Κάμειρος) – 2^{ος} αι. π.Χ. – *TCam* 73.
181. Ρόδος (Κάμειρος) – 1^{ος} αι. π.Χ. – 1^{ος} αι. μ.Χ. – *NS* 36.
182. Ρόδος (Λίνδος) – 53 π.Χ. – *ILind* I s.a.; *SEG* 39. 759 (γ. Κλεύξενος).
183. Ρόδος – Ελληνιστ. – *SEG* 42. 749.
- Κυπρόθεμις⁶⁰ (Bechtel, *HPN*, 271)
184. Κύπρος? – μέσα 4^{ου} αι. π.Χ. – *Δημ.* 15, 9.
185. Κύπρος (Πάφος) – 6^{ος} αι. π.Χ. – *ICS* 15f (συλλ.).
186. Κύπρος (Πάφος) – 6^{ος} αι. π.Χ. – *Rantidi* 25 (συλλ.).
187. Θράκη (Λυσιμάχεια) – Ελληνιστ. – Καφταντζής, *Ιστορία της πόλεως των Σερρών*, 629.
- Λεσβόθεμις (Bechtel, *HPN*, 277)
188. Μυτιλήνη – Αρχαίχ. – *RE* (-) (αμφίβολο).
- Λεώθεμις (Bechtel, *HPN*, 279)
189. Αθήνα – 2^{ος}-1^{ος} αι. π.Χ. – *ASAA* n.s. 68-69 (1996/97) 52 αρ. 25. (θηλ.)
190. Αίγυπτος (Άβυδος)* – Ελληνιστ. – Perdrizet – Lefebvre, *Graffiti* 92.
- Λυσίθεμις (Bechtel, *HPN*, 290)
191. Μυσία (Ασσός) – 77 π.Χ. – *Ilion* 10, 9.
- Μανδρόθεμις⁶¹ (Bechtel, *HPN*, 293)
192. Πάρος – ?500-480 π.Χ. – *LSCG* Suppl. 62; *LSAG* 305, αρ. 35.
- Μηνόθεμις⁶² (Bechtel, *HPN*, 316)
193. Μυτιλήνη – Ελληνιστ.-Αυτοκρατ. – *IG* xii Suppl. 28 αρ. 109.
194. Μυτιλήνη – Αυτοκρατ. – *IG* xii (2) 88, 7.
195. Ρόδος – π. 175-160 π.Χ. – *Hesp.* 16 (1947) 239ff; *Kyme* I (1974) 94. (σφραγίδα αμφορέα)
196. Ν. Ιταλία (Campania, Puteoli) – Αυτοκρατ. – *CIL* 10. 2955.
197. Απολλωνία – 3^{ος} αι. π.Χ. – *IG* II² 8352.
198. Venafrum – Αυτοκρατ. – *CIL* 10. 4908.
199. Βυζάντιο – 2^{ος} αι. π.Χ. – *IByz* 126 – (π. Μηνάς).
200. Βιθυνία (Νίκαια) – 2^{ος} αι. μ.Χ. – *INikaia* 1464, 2.
201. Βιθυνία (Νίκαια) – ?2^{ος} αι. μ.Χ. – *INikaia* 1590.
202. Βιθυνία (Νικομήδεια) – ?2^{ος} αι. π.Χ. – *Milet* I (3) 110 III, 4.
203. Μίλετος – 1^{ος} αι. π.Χ. – *GIBM* 927, 24.

60. Βλ. Masson, O. (1964) "Notes d'onomastique chypriote IIIe serie" *Κυπριακαί Σπουδαί* 28, 3-12.

61. Βλ. Masson *OGS*, ii 479 και τις παρατηρήσεις του Parker (2000: 67-68) για τα ονόματα Μάνδρο-.

62. Βλ. Masson, O. (1994) "L'onomastique de l'ancienne Byzance (epitaphes et monnaies)" *EA* 23, 141-42 (= *OSG* iii, 206-213) και Parker (2000: 76-77) για τα ονόματα Μηνο-. Βλ. επίσης και το όνομα Μηνοθεμιανός στο *ICUR* 24 286 σε συνδυασμό με το άρθρο του H. Solin στο περιοδικό *Arctos* 34 (2000) 177 αρ. 22 (= *SEG* 50. 1059).

204. Ιωνία (Μητρόπολις) – 2^{ος} αι. π.Χ. – *IEph* 3429, 14 (π. Μηνογένης).
205. Κύζικος? – 1^{ος} αι. π.Χ. – *AM* 42 (1917) 185 αρ. 1 A, 5.
206. Κύζικος? – 1^{ος} αι. π.Χ. – *AM* 42 (1917) 185 αρ. 1 A, 53.
207. Κύζικος? – 1^{ος} αι. π.Χ. – *AM* 42 (1917) 185 αρ. 1 A, 109.
208. Κύζικος? – 1^{ος} αι. π.Χ. – *AM* 42 (1917) 185 αρ. 1 B, 5.
209. Κύζικος? – 1^{ος} αι. π.Χ. – *AM* 42 (1917) 185 αρ. 1 B, 114.
210. Κύζικος? – 1^{ος} αι. π.Χ. – *CIG* 6851.
211. Κύζικος-Ποιμανηνών – Ελληνιστ.-Αυτοκρατ. – *IKyz* I 341 – (π. Μηνόφιλος).
212. Φρυγία (Σερεα?) – 3^{ος} αι. μ.Χ. – *MAMA* v 178.
213. Φρυγία (Σερεα?) – αρχές 3^{ου} αι. μ.Χ. – *MAMA* v 181.
214. Φρυγία (Karapazar) – ? – *MAMA* v σ. 149 R3.
215. Φρυγία (Αιζανίτις) – 2^{ος} -3^{ος} αι. μ.Χ. – *MAMA* ix 144.
216. Φρυγία (Αιζανίτις) – 128/9 μ.Χ. – *MAMA* ix 246.
217. Φρυγία (Αιζανίτις) – μέσα 2^{ου} αι. μ.Χ. – *MAMA* ix 286.
218. Φρυγία (Αιζανίτις) – αρχές 2^{ου} αι. μ.Χ. – *MAMA* ix 313.
219. Φρυγία (Αιζανοί) – Αυτοκρ. – *AM* 26 (1900) 404 αρ. 6.
220. Φρυγία (Αιζανοί) – Αυτοκρ. – *CIG* 3841 i.
221. Φρυγία (Νακόλεια) – 2^{ος} αι. μ.Χ. – *SEG* 6. 94.
222. Φρυγία (Δορύλαιον) – Αυτοκρ. – *CIG* 4129.
- Μητρόθεμις (Bechtel, *HPN*, 317)
223. Μυτιλήνη – Αυτοκρατ. – *IG* xii Suppl. 16 αρ. 29b.
224. Μυσία (Δάρδανος) – τέλος 3^{ου} αι. π.Χ. – *Ilion* 5, 3; *IG* xii Suppl. 29; Robert, *Troade* 21.
225. Πέργαμον – 1^{ος} αι. π.Χ. – *IG* II² 10060.
- Μολπόθεμις⁶³ (Bechtel, *HPN*, 323)
226. Ίστρος – 5^{ος}/4^{ος} αι. π.Χ. – *ISM* I 170.
227. Πόντος (Νυμφαίον) – αρχές 5^{ου} αι. π.Χ. – *SEG* 49. 1038.
228. Μυσία (Προκόννησος) – π. 420-400 π.Χ. – *IG* I³ 1364.
- Νικόθεμις (Bechtel, *HPN*, 331)
229. Αμοργός (Μινώα) – π. 200 π.Χ. – *IG* xii (7) 227, 1; xii Suppl. σ. 144 (π. Κρίτων).
230. Αμοργός (Μινώα) – π. 200 π.Χ. – *IG* xii (7) 227, 1-2; xii Suppl. σ. 144 (γ. Κρίτων).
- Ξεινόθεμις (Bechtel, *HPN*, 339)
231. Πέρινθος-Ηράκλεια (Βωρείς) – 3^{ος}-2^{ος} αι. π.Χ. – *IPerinth* 61, 43.
232. Ίστρος – 3^{ος}-2^{ος} αι. π.Χ. – Αδημοσ. (Avram, *defixio*) 4, 3.
- Ξενόθεμις (Bechtel, *HPN*, 339)
233. Μίλητος – 282 π.Χ. – *Milet* I (3) 138 ii, 55.
234. Μίλητος – 205 π.Χ. – *Milet* I (3) 147, 83.
235. Μίλητος – 195 π.Χ. – *Milet* I (3) 124, 38.
236. Καρία (Δίδυμα) – 2^{ος} αι. π.Χ. – *IDidyma* II 97a, 1.
237. Κύζικος – αρχές 4^{ου} αι. π.Χ. – *BCH* 14 (1890) 535 αρ. 1, 20.
238. Κύζικος – αρχές 4^{ου} αι. π.Χ. – *BCH* 14 (1890) 535 αρ. 1, 6.

63. Βλ. Robert, *OMS* 5, 441 και Masson, *OCS* ii, 431.

Όνασίθεμις (Bechtel, *HPN*, 348)

239. Κύπρος (Χύτροι) – 4^{ος}/3^{ος} αι. π.Χ. – *ICS* 235-6 (συλλ.).
 240. Κύπρος (Μάριον-Αρσινόη) – 5^{ος}/4^{ος} αι. π.Χ. – *ICS* 109 (συλλ.).
 241. Κύπρος (Ραντίδι) – 6^{ος} αι. π.Χ. – *Rantidi* 27 (συλλ.).

Όξύθεμις (Bechtel, *HPN*, 351)

242. Κορώνη – 732 π.Χ. – Moretti, *Olymp.* 12.
 243. Θεσσαλία (Κραννών) – τέλη 3^{ου} αι. π.Χ. – Αδημοσ. Staehlin.
 244. Λάρισα – 4^{ος} αι. π.Χ. – Berve 521; Helly, *Gonnoi* II 1, 2.
 245. Λάρισα – 304-283 π.Χ. – *RE* (-).

Πασίθεμις (Bechtel, *HPN*, 361)

246. Αμοργός (Μινώα) – 3^{ος}/2^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (7) 327 (γ. Μανδρόδικος).
 247. Κρήτη (Ιεράπτυνα) – 125 μ.Χ. – *IC* 3, 54 αρ. 7, 28.
 248. Κρήτη (Κυδωνία Λιπαρά) – Ελληνιστ. – Bernand, *El-Kanais* 5; Bernand, *Inscr. Metr.* 161.
 249. Τήλος (Τήλιοι) – Ελληνιστ. – *IG* xii (3) 31, 6.
 250. Επίδαυρος* – 370-360 π.Χ. – *IG* iv (1)² 28, 102 κλπ.; *SEG* 25. 383, 168; *BSA* 61 (1966) 271 αρ. 4A, 16.
 251. Αιτωλία* – 208 π.Χ. – *IG* ix (1)² (1) 31, 65.

Πολύθεμις (Bechtel, *HPN*, 377)

252. Κυρήνη – μέσα 4^{ου} αι. π.Χ. – *SEG* 9. 50, 35 και *SEG* 46. 2198.

Πρατόθεμις (Bechtel, *HPN*, 386)

253. Θήρα – 5^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (3) Suppl. 1616.

Πρηξίθεμις (Bechtel, *HPN*, 382)

254. Σάμος – π. 280-270 π.Χ. – *IG* xii (6) (2) 202, 14.

Πυργόθεμις⁶⁴ (Bechtel, *HPN*, 391)

255. Αθήνα? – 4^{ος} π.Χ. – *PCG* v 286 αρ. 3.

Στασίθεμις⁶⁵ (Bechtel, *HPN*, 406)

256. Λυκία (Ξάνθος) – μέσα 2^{ου} αι. μ.Χ. – *Fouilles de Xanthos* 7, αρ. 92. (Τιβ. Κλ. Στασίθεμις; π. Τιβ. Κλ. Τηλέμαχος).
 257. Λυκία (Τλώς) – 1^{ος}/2^{ος} αι. μ.Χ. – *IMyl* 366 (II γ. Στασίθεμις I, π. Στασίθεμις III).
 258. Λυκία (Τλώς) – 1^{ος}/2^{ος} αι. μ.Χ. – *IMyl* 366 (III γ. Στασίθεμις II).
 259. Λυκία (Τλώς) – 1^{ος}/2^{ος} αι. μ.Χ. – *IMyl* 366 (I π. Στασίθεμις II).
 260. Λυκία (Ξάνθος) – μέσα 2^{ου} αι. π.Χ. – *SEG* 44. 1219 B, 20.
 261. Λυκία (Πιναρα) – Ελληνιστ./ Αυτοκρατ. – *SEG* 28. 1220.
 262. Λυκία (Ξάνθος) – 1^{ος} αι. μ.Χ. – *Fouilles de Xanthos* 7 αρ. 60; 61. (Τιβ. Κλ. Στασίθεμις)
 263. Λυκία – Αυτοκρατ. – *TAM* ii 194; 280. (Τιβ. Κλ. Στασίθεμις; π. Τιβ. Κλ. Ατταλος, γ. Τιβ. Κλ. Τηλέμαχος)
 264. Λυκία – μέσα 2^{ου} αι. μ.Χ. – *TAM* ii 247. (Λικίννιος Στασίθεμις)
 265. Λυκία (Ξάνθος) – 1^{ος} αι. π.Χ. – *TAM* ii 261⁶⁶.

64. Βλ. Masson, *OCS* iii. 298.

65. Βλ. Masson, *OCS* ii. 247 και Wilhelm, A. στα *Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών* 1931. 331. (= *Akademieschriften zur griechischen Inschriftenkunde* II. 331. 1974)

66. Βλ. Robert, L. (1966) *Documents de l'Asie Mineure méridionale. Inscriptions, monnaies et géographie*. 31-38, Genève-Paris.

266. Λυκία (Ξάνθος) – Αυτοκρατ. – TAM ii 375.
267. Λυκία (Πιναρα) – Ελληνιστ. – TAM ii 516.
268. Λυκία (Τλώς) – π. 140-141 μ.Χ. – TAM ii 601a, 5; 615, 10.
269. Λυκία (Τλώς) – μέσα 1^{ου} αι. μ.Χ. – TAM ii 615, 8/9.
270. Λυκία (Τλώς) – 3^{ος} αι. μ.Χ. – TAM ii 627.
271. Λυκία (Αρνεαί) – αρχές 2^{ου} αι. μ.Χ. – TAM ii 765, 20; JÖAI 5 (1902) 198.
272. Λυκία (Σύνενα?) – αρχές 1^{ου} αι. π.Χ. – Petersen-Luschan, *Reisen* II αρ. 87.
273. Λυκία (Σύνενα?) – Ελληνιστ. – Petersen-Luschan, *Reisen* II αρ. 88.
- Σωθεμείς (Bechtel, *HPN*, 413)
274. Ίστρος – 5^{ος} αι. π.Χ. – *I Histriae* 380 & *BE* 2004, αρ. 229.
- Τιμόθεμις (Bechtel, *HPN*, 426)
275. Κύπρος (Σολοί) – 5^{ος}/4^{ος} αι. π.Χ. – *ICS* 378 (συλλ.) (γ. Τίμανδρος).
276. Δήλος – 309-302 π.Χ. – *ID* tab. Syn. S.a.
277. Δήλος – 287 π.Χ. – *IG* xi (4) 1137.
278. Δήλος – 269 π.Χ. – *IG* xi (2) 203 A, 9.
279. Δήλος – 268 π.Χ. – *IG* xi (2) 110, 10; *ID* 35313, 17.
280. Δήλος – 265 π.Χ. – Vial, *St.* 20 A (I).
281. Δήλος – 246 π.Χ. – *ID* 290, 110.
282. Παμφυλία (Άσπενδος) – αρχές 2^{ου} αι. π.Χ. – *SEG* 26. 1394.
- Ύψίθεμις (Bechtel, *HPN*, 435)
283. Σάμος – π. 133 π.Χ. – *IPriene* 42, 17.
284. Σάμος – 3^{ος} αι. μ.Χ. – *IG* xii (6) (2) 866 II, 4.
- Φαννόθεμις (Bechtel, *HPN*, 440)
285. Ιωνία (Ερυθραί) – π. 350-342 π.Χ. – Imhoof-Blumer, *MGr* 287 αρ. 48; *BMC Ionia* 57-60. (νόμισμα)
286. Ιωνία (Ερυθραί) – Ελληνιστ. – *IEK* 418; *BE* 1974, αρ. 479.
287. Ιωνία (Ερυθραί) – αρχές 3^{ου} αι. π.Χ. – *IEK* 201 a, 20 κλπ.
288. Ιωνία (Ερυθραί) – αρχές 1^{ου} αι. π.Χ. – *IEK* 81, 15.
289. Ιωνία (Ερυθραί) – π. 70-60 π.Χ. – *JÖAI* 18 (1915) 323. (νόμισμα)
- Φανόθεμις (Bechtel, *HPN*, 438)
290. Δήλος – 200 π.Χ. – *ID* 372A, 4.
291. Σίκινος – Ελληνιστ. – *SEG* 26. 996.
292. Αίγυπτος – 250/49 π.Χ. – *PCZ* III 59325, 31 (*PP* 9550).
- Φαύθεμις⁶⁷ (Bechtel, *HPN*, 435)
293. Κύπρος – 5^{ος} αι. π.Χ. – *Cahiers du Centre d'Etudes Chypriotes* 26 (1996) 7-12 (συλλ.).
- Φεγγόθεμις
294. Αθήνα? – ?3^{ος} αι. π.Χ. – Audolent, *Defix. Tab.* 57, 1 (αμφισβητούμενη αποκατάσταση).
- Φιλόθεμις (Bechtel, *HPN*, 446)⁶⁸
295. Αμοργός (Αιγιάλη) – 4^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (7) 465.
296. Αμοργός (Αιγιάλη) – 3^{ος} αι. π.Χ.

67. Βλ. επίσης *ZPE* 110 (1996) 88-89.

68. Βλ. Solin, H. (2001) "Zur Geschichte der Namensippe φίλος in der antiken Anthroponymie" στου Peachin, M. (ed) *Aspects of friendship in the Graeco-Roman world* (Proceedings of a conference held at the Seminar für Alte Geschichte, Heidelberg, on 10-11 June, 2000), 51-62, Portsmouth, RI. (JRS suppl. 43)

- *IG* xii (7) 386, 3; *Syll*³ 521. (π. Φιλόξενος)
307. Αμοργός (Αιγιάλη) – Αυτοκρατ. – *IG* xii (7) 467.
308. Κύπρος (Αμαθούς) – π. 200 π.Χ. – *PPC* Φ 17 + Φ add. (γ. Φιλόθεος)
309. Πάρος – 2^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii Suppl. 109 αρ. 216.
- Χρυσόθεμις⁶⁹ (Bechtel, *HPN*, 472)
300. Κρήτη – Ελληνιστ. – *RE* (4).
301. Πεπάρηθος – 4^{ος} αι. π.Χ. – *BE* 1965, αρ. 321; 1977, αρ. 355. (θηλ.)
302. Θάσος – Αυτοκρατ. – *IG* xii (8) 532. (θηλ.)
303. Θήρα – 2^{ος} αι. π.Χ. – *IG* xii (3) Suppl. 1398 (θ. Τελεσιδίχα).
304. Αθήνα – π. 440 π.Χ. – *SEG* 31. 55. (αγγείο)
305. Αθήνα (Βερενικίδαι) – μέσα 1^{ου} αι. π.Χ. – *IG* II² 3513, 13.
306. Αθήνα (Μελίτη) – 1^{ος} αι. μ.Χ. – *IG* II² 6877.
307. Αθήνα? – ?4^{ος} αι. π.Χ. – Peek, *AG* 2, αρ. 31, 3.
308. Αθήνα? – π. 245/4 π.Χ. – *IG* II² 1534B = Aleshire, *Asklepion* inv. V, 162.
309. Άργος – αρχές 5^{ου} αι. π.Χ. – *RE* (6).
310. Γύθειον – Ελληνιστ. – *IG* v (1) 1202.
311. Ολυμπία – π. 500 π.Χ. – *SEG* 48. 545.
312. Ρώμη – 3^{ος} αι. μ.Χ. – *ICUR* 20044.
313. Ρώμη – 3^{ος} αι. μ.Χ. – *ICUR* 25092.
314. Ρώμη – 2/3^{ος} αι. μ.Χ. – *CIL* 14920.

69. Ανθρωπωνύμια στον Όμηρο. Kamptz, H. von (1982) *Homerische Personennamen. Sprachwissenschaftliche und historische Klassifikation*, Göttingen. Χρυσόθεμις, *Ιλιάδα* 9. 145. 287.